

Nr 13

Utlåtande i anledning av väckta motioner om åtgärder för utnyttjande av naturtillgångar och arbetskraft i Norrbottens län, m. m.

I två inom riksdagen väckta, till bankoutskottet hänvisade likalydande motioner, nr 11 i första kammaren av herr *Persson, Helmer*, och herr *Öhman* och nr 25 i andra kammaren av herr *Hagberg m. fl.*, har föreslagits, »att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder för att allsidigt utnyttja naturtillgångar och arbetskraft i Norrbottens län samt åstadkomma en samordning av statsföretagens verksamhet för att få till stånd en så rationell drift som möjligt, ett bättre differentierat näringsliv och full sysselsättning».

Beträffande de skäl som motionärerna åberopat till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen II:25.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttrande från *arbetsmarknadsstyrelsen* och *länsstyrelsen i Norrbottens län*.

Beträffande utvecklingen på arbetsmarknaden i Norrbottens län anför arbetsmarknadsstyrelsen följande.

Under en lång följd av år har folkmängden ökat i avsevärt snabbare takt i Norrbottens län än i hela riket. Mellan 1940 och 1957 ökade sålunda länets befolkning med 40 000 personer. Denna ökning har ägt rum samtidigt som länet haft relativt stora flyttningsförluster. Dessa uppgick under 1940-talet till omkring 10 000 personer. Under den hittills gångna delen av 1950-talet har nettoutflyttningen dämpats något. Den uppgick för åren 1951—1957 till 4 400 personer. För år 1957 redovisas till och med en inflyttningsvinst av 800 personer.

Näringslivet i länet har under efterkrigstiden kraftigt utbyggt. Expansionen har främst ägt rum inom gruv- och metallindustrien samt inom skogsindustrierna.

Trots den förbättring av försörjningsmöjligheterna, som denna utbyggnad medfört, har näringslivet icke kunnat bereda sysselsättning åt all den arbetskraft, som funnits tillgänglig. Förutom att denna brist på tillräckliga sysselsättningsmöjligheter lett till flyttningsförluster har också arbetslösheten i länet legat på en relativt hög nivå jämfört med förhållandena i hela riket. Under de senaste åren har arbetslösheten i länet ytterligare stigit. Sålunda var i mitten av januari i år hos arbetsförmedlingarna anmälda 5 500 arbets-

1 *Bihang till riksdagens protokoll 1959. 8 saml. Nr 13—17*

lösa mot 3 600 och 2 700 vid motsvarande tidpunkt 1958 resp. 1957. De belopp, som anslagits till beredskapsarbeten och såsom skattelindringsbidrag samt som utbetalats i form av arbetslöshetsunderstöd, är betydande. Under åren 1955—1957 beräknades sålunda de nämnda posterna uppgå till sammanlagt omkring 30 milj. kr. per år.

Det otillfredsställande läget på arbetsmarknaden i länet sammanhänger bl. a. dels med lägre sysselsättning inom skogsbruket och dels med att den tidigare omnämnda expansionen inom industrien dämpats. Samtidigt med denna stagnation inom näringslivet har den naturliga befolkningstillväxten medfört en kraftig ökning av tillgången på arbetskraft. Denna ökning av antalet personer i de arbetsföra åldrarna kommer att fortsätta under den närmaste framtiden. Jämsides därmed torde den fortgående rationaliseringen inom jordbruk och skogsbruk komma att minska arbetskraftsbehovet inom dessa näringar.

Arbetsmarknadsstyrelsen uttalar i fortsättningen att förhållandena i Norrbottens län länge ägnats uppmärksamhet från det allmännas sida och att frågan om att på basis av de rika naturtillgångarna utbygga näringslivet i syfte att förbättra försörjningsmöjligheterna i länet varit föremål för utredningar såväl genom statsmakternas som genom olika länsorgans försorg.

Sammanfattningsvis anför arbetsmarknadsstyrelsen, att i Norrbottens län planeras åtgärder av betydande omfattning och pågår utredningar, som i framtiden kan väntas leda till ytterligare åtgärder för ökat utnyttjande av naturtillgångar och arbetskraft i länet, varför styrelsen avstyrker bifall till motionärernas hemställan.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har framhållit följande.

Länsstyrelsen delar motionärernas uppfattning att särskilda åtgärder erfordras från statsmakternas sida för att lösa de mycket omfattande och komplicerade sysselsättningsproblemen inom länet. Länsstyrelsen har ägnat dessa frågor särskild uppmärksamhet samt tagit åtskilliga initiativ i syfte att åstadkomma ett bättre försörjningsläge.

Länsstyrelsen vill sålunda framhålla, att Kungl. Maj:t den 26 maj 1954 uppdragit åt länsstyrelsen att i samarbete med arbetsmarknadsstyrelsen utreda Tornedalens och Överkalixbygdens försörjningsmöjligheter medelst där befintliga naturtillgångar och tillgänglig arbetskraft (Tornedalsutredningen). I en första del har redovisats resultatet av vissa grundläggande undersökningar (SOU 1958:22). Länsstyrelsen avser att i ett särskilt betänkande, som är under utarbetande, framlägga förslag till direkta åtgärder för att skapa bättre försörjningsmöjligheter inom utredningsområdet och stimulera till ökad verksamhet inom näringslivet.

Länsstyrelsen vill vidare erinra om att de utredningar, som med anledning av länsstyrelsens framställningar verkställets rörande utnyttjandet av länets skogstillgångar, hittills givit till resultat att Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition föreslagit viss utbyggnad av AB Statens Skogsindustrier (ASSI). I detta sammanhang må även nämnas den i statsverkspropositionen tillstyrkta utvidgningen av Norrbottens Järnverk (NJA) i Luleå med ett varm- och kallvalsverk för tunnplåt.

Länsstyrelsen har i underdånig skrivelse den 7 juni 1956 framlagt ett

kostnadsförslag för en inventering av järnmalmsreserverna i länet. Kungl. Maj:t har i anledning härav i nådigt brev den 30 juni 1958 uppdragit åt Sveriges Geologiska Undersökning att utföra vissa undersökningsarbeten inom Gällivare kommun. Länsstyrelsen har sedermera framfört önskemål om att prospekteringsarbetet måtte utsträckas att omfatta jämväl Kaunisvaara- och Masugnsbyfälten i Övre Tornedalen.

Vidare må erinras om de utredningar som för närvarande pågår rörande förutsättningarna för en mellanriksväg från Sädvaluspen i Arjeplogs kommun till Graddis i Norge samt om de överläggningar, som förts om en ytterligare mellanriksväg från Kiruna till Norge.

Länsstyrelsen har slutligen i underdånig skrivelse den 19 december 1958 redogjort för orsakerna till det prekära försörjningsläget och i samband därmed — på grundval av ovannämnda utredningar och vissa ytterligare undersökningar — framlagt den s. k. Norrbottensplanen. Denna syftar till att genom rationell samordning och utnyttjande av länets arbetskrafts- och råvarutillgångar söka få till stånd en varaktig förbättring av förhållandena. Som ett första led i förverkligandet av planen har länsstyrelsen i nyssnämnda skrivelse hemställt om ett särskilt anslag om 13,3 miljoner kronor per år under tioårsperioden 1959/68 för upprustning av vissa viktiga länsvägar med utpräglat tung trafik.

Länsstyrelsen kommer givetvis att i samband med pågående utredningar aktualisera de åtgärder, som kan tänkas lämpliga att genomföra för att förbättra levnadsbetingelserna för länets befolkning, samt att till statsmakterna göra de framställningar härom som må anses påkallade.

Under återopande av vad ovan anförts synes motionärernas hemställan för närvarande icke böra föranleda någon åtgärd.

Utskottet. Trots den kraftiga utbyggnaden av näringslivet i Norrbottens län under efterkrigstiden har till följd av den snabba takten i befolkningsökningen brist på tillräckliga sysselsättningsmöjligheter inom länet förelagat. Detta har medfört att även under år som ur konjunktursynpunkt varit gynnsamma för länet arbetslösheten varit högre än i flertalet andra delar av landet. Under de senaste åren har arbetslösheten i länet stigit ytterligare som en följd av bl. a. den internationella konjunkturavmattningen.

Med hänsyn till bristen på tillräckliga sysselsättningsmöjligheter finner utskottet — i likhet med vad som anfördes i utskottets utlåtande nr B 14 till förra årets riksdag — det angeläget att olika vägar prövas att förstärka näringslivet och lösa sysselsättningsproblemen i Norrbottens län. Såsom framgår av de av arbetsmarknadsstyrelsen och länsstyrelsen i Norrbottens län avgivna utlåtandena över motionerna har också speciell uppmärksamhet från det allmännas sida ägnats förhållandena i länet. Omfattande sysselsättningsbefrämjande åtgärder har vidtagits och planeras. Vidare pågår utredningar, som i framtiden kan väntas leda till ytterligare åtgärder för ökat utnyttjande av naturtillgångar och arbetskraft i länet. Mot bakgrunden av att de i motionerna berörda frågorna redan är föremål för uppmärksamhet och att ytterligare sysselsättningsfrämjande åtgärder planeras i skilda samman-

hang finner utskottet i likhet med de hörda myndigheterna något initiativ från riksdagen nu icke påkallat. Utskottet hemställer därför,
att de likalydande motionerna I: 11 och II: 25 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 mars 1959

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Ewerlöf, Boo, Fahlander*, Larsson, Nils Theodor, Strandler, Ståhle*, Mannerskantz och Danmans;

från a n d r a kammaren: herrar Sköldin*, Regnéll, Eliasson i Sundborn, Persson i Appuna, Agerberg*, Adamsson*, Boija och Lindahl.

* Ej närvarande vid justeringen.